

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

КЊ. I св. 5-6

БЕОГРАД
1950

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : О сложеницама	169
2. <i>Исидора Секулић</i> : Именице које се свршавају на <i>-ло</i>	178
3. <i>М. Стевановић</i> : Постапак и значење именица на <i>-ло</i>	180
4. <i>Н. Банашевић</i> : О издавању Луче микрокозма	191
5. <i>В. М. Мићковић</i> : О значењу речи <i>сјера</i>	208
6. <i>Мираш Кићковић</i> : Слово <i>ј</i> пре Вука	210
7. <i>Драгиша Живковић</i> : Преводилачки рад и питања језика	213
8. <i>Св. Предић</i> : Реформа наше рукописне ћирилице	226
9. <i>Б. Аџић</i> : Скраћенице у говору и писању	234
10. <i>К. Т.</i> : О писању руских имена по оцу	237
ОДГОВОРИ ЧИТАОЦИМА	
1. <i>С. П.</i> : Негација уз „ <i>све што</i> “ и сличне изразе	239
2. <i>А. Б.</i> : Наш одговор	241
3. <i>С. П.</i> : „Синтаксички“	243
4. <i>А. Б.</i> : Одговор	244
ИЗ ЖИВОТА РЕЧИ	
1. <i>Гл. Елезовић</i> : Глећ глеђа; глета, глето	245
2. <i>Св. Марковић</i> : <i>Оронуши</i> — значење и порекло	248
ПРИЛОЗИ ЧИТАЛАЦА	
1. <i>Чед. Јањић</i> : „Иптен“ (хинтен)	252
2. <i>Др Перо Шоћ</i> : а) Косир, косијер	253
б) Снјег	255
в) Дублијер, дуплир	255
ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ	256
Допуна и поправке	263

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир
Алексић, др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић.

Научна Ризница

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1950

СКРАЋЕНИЦЕ У ГОВОРУ И ПИСАЊУ

У своме развоју наш књижевни језик није претрпео велике промене, јер је израстао из народног говора и као такав остао је и данас основа у изградњи народне културе. Народна револуција која се одразила у стварању новог друштвеног уређења и великим променама у животу и схватању света, донела је потребу стварања нових појмова, речи и израза. Са те стране језик мора да буде израз друштвених покрета и нових схватања, а што се код нас одrazilо кроз величанствену народноослободилачку борбу. Народна револуција обогатила је наш језик великим бројем нових речи, облика и израза напр.: ударник, трудбеник, фискултура, милиционар, учинак, отклик, евидентичар, описменити, оформити, очовечити, развластити, прерасти итд. Поред овога наш језик данас карактерише и једна новина: употреба скраћеница, како у говору тако и у писању. Ову потребу језика диктира с једне стране економичност у писању, нарочито што се тиче дугих наслова. Напр.: *Федеративна Народна Република Југославија — ФНРЈ, Телеграфска агенција нове Југославије — Танјуг*. Али употребу скраћеница треба правилно поставити, одредити када и како се могу употребити. Њихова произвољна и честа употреба у свакој прилици, као што се то већ примећује у данашњем говору, доводи у питање чистоту језика. Сталном употребом скраћеница наш би језик изгубио своју битну особину и не би имао специфичност српског језика. Језиком скраћеница људи се не би могли споразумевати, а да не говоримо о историчарима који би после неколико векова читали рукописе са употребом скраћеница. Прочитајмо следеће реченице језиком скраћеница, па ћемо се уверити колико смо се удаљили од лепе језичке

форме: На Генералној скупштини ОУН на предлог делегата САД и СССР примљен је предлог да се изнесе на дискусију грчко питање. Или: Централни одбор АФЖ Југославије упутио је меморандум Пленуму МДФЖ у Москви.

Данас језик захтева употребу скраћеница, као што смо напред напоменули; оне су се већ одомаћиле и практично се много примењују. Зато сматрамо за потребно да у овом чланку изнесемо неколико напомена о писању скраћеница док не буду обухваћене новим правописом. Основно правило код скраћеница је да се пишу великим словима узимајући почетно слово сваке речи из наслова који скраћујемо: *ЈА* (Југословенска армија), *КПЈ* (Комунистичка Партија Југославије), *ИОНО* (Извршни одбор Народног одбора). Стављање тачке код скраћенице као *Ј. А. К. П. Ј.* непотребно је, јер сама скраћеница логички претставља скраћену реч, те су у овом случају тачке излишне. Скраћивање наслова може бити и према слоговима, односно слоговима и гласовима, тада се скраћеница пише великим словом само у почетку: *Гранай* (Градско народно предузеће), *Нојок* (Ново Ђоколење), *Земај* (Земаљски матаџин). Као скраћеница може бити употребљен један део од целог наслова и то обично други део: *Индустријска СТШ* (Индустријска средња техничка школа), *Градски одбор НФ* (Градски одбор Народног фронта), *Министарство просвете НРС* (Министарство просвете Народне Републике Србије).

Поставља се питање како треба читати скраћенице. И ту има доста произвољности, а правило је да се читају према изговору слова: *АФЖ*, *НСО*, *ЦК КПЈ*. Међутим почео се употребљавати и други начин према изговору слова из латинске азбуке, те наведене скраћенице многи читају и изговарају „Афеже“, „Енесо“, „Цека-капејота“. По овој аналогiji требало би читати и *ФНРЈ* — „Ефенерјот“, што се ретко употребљава. Овај други погрешан начин код изговора претвара скраћеницу у неку врсту нове речи, којој не одговара одређени појам, а која се чак почела да деклинира. Код скраћенице може се назначити падеж, уколико је то потребно због наслова који је скраћен. Напр. *Сјановништво ФНРЈ-е*, али мењати скраћеницу као неку врсту именица — погрешно

је. Ево примера: Достављени су закључци Градском одбору НФ и АФЖ-а. Овде се скраћеница АФЖ мења као нека посебна реч што је неправилно и стављен је на крају наставка *a* за генитив, иако у самом наслову већ постоји генитив: Антифашистичком фронту жена. Скраћенице се не могу употребљавати у законским одредбама, јер виша пута само једна реч даје суштину и право тумачење целој одредби, односно члану, те она ни у ком случају не може бити скраћена. Како би неко могао протумачити овај члан из Упутства о интернатима стручних школа у НРС: члан 6 — „У случају да су у интернату смештени и ученици из школа под АОР разних органа, они ће учествовати финансиски сразмерно броју својих ученика“? Скраћеница АОР требало би да замени Административно-оперативно руководство.

Употребу скраћеница у књижевном језику треба строго ограничити, а у говору свести на најмању меру. Зашто кажемо треба ограничити? Из разлога што свако саставља и употребљава скраћенице како нађе за потребно. На једном позиву стоји: Позивају се играчи Ф. К. О. да дођу на игралиште Ц. Ш. Овај су позив написали ученици гимназије, а скраћенице требало је да значе „Футбалски клуб омладинаца“ и „Циглана Шићанског“. Наше је мишљење да се у писменом језику може дозволити употреба само оних скраћеница које су уобичајене — ФНРЈ, КНОЈ, ЈА, САД итд., а у говору скраћенице не треба употребљавати, па ни оне које су већ ушле у употребу, него ваља изговарати пуним речима цео назив.

Б. Ацић